

Till:
Tjänstemännens Centralorganisation
Magnus Lundberg
114 94 Stockholm

Datum
2017-08-16

Vår referens
Olof Cronvall

Unionens yttrande över SOU 2017:39 - Ny Dataskyddslag

Bakgrund

Den svenska personuppgiftslagen (1998:204) trädde i kraft i oktober 1998, och syftar till att skydda individers personliga integritet mot kränkningar vid behandling av personuppgifter. Personuppgiftslagen har sin grund i EU:s dataskyddsdirektiv (95/46/EG). Lagen har ett brett tillämpningsområde och omfattar behandling som är helt eller delvis automatiserad, och även viss manuell behandling. Vardaglig behandling i ostrukturerat material, såsom hantering i löpande text och e-post, undantas från stora delar av lagens tillämpningsområde. Datainspektionen fungerar som tillsynsmyndighet.

I april 2016 beslutade EU om ett nytt regelverk för behandling av personuppgifter inom EU. Det nya regelverket benämns ofta EU:s dataskyddsreform. Mest centralt i dataskyddsreformen är den nya allmänna dataskyddsförordningen (2016/679).

Dataskyddsförordningen utgör en ny generell reglering av personuppgiftsbehandling inom EU och kommer att ersätta ovan nämnda dataskyddsdirektiv från 1995 samt den svenska personuppgiftslagen, som alltså kommer att upphävas. Förordningen syftar till att harmonisera och effektivisera skyddet för personuppgifter inom EU och att stärka skyddet för den enskilde individens personliga integritet och kontroll över sina personuppgifter.

Dataskyddsförordningen börjar tillämpas den 25 maj 2018. Den blir då direkt tillämplig i samtliga medlemsstater och behöver alltså inte implementeras för att vara gällande i Sverige. Att regleringen sker i form av förordning innebär att utrymmet för respektive medlemsstat att ha sin egen tolkning av bestämmelserna minskar.

Med detta sagt ska noteras att dataskyddsförordningen öppnar upp för, och i vissa fall förutsätter, kompletterande nationell reglering. I vissa sammanhang har man talat om att rättsakten är en förordning med direktivliknande inslag.

Regeringen beslutade i februari 2016 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå de anpassningar och kompletterande författningsbestämmelser på generell nivå som dataskyddsförordningen ger anledning till. Justitierådet Inga-Lill Askersjö förordnades som särskild utredare. Syftet med utredningen var att säkerställa att det finns en ändamålsenlig och välbalanserad kompletterande nationell reglering om personuppgiftsbehandling på plats när förordningen börjar tillämpas i maj 2018.

Dataskyddsutredningen överlämnade den 12 maj 2017 betänkandet *Ny dataskyddslag – Kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning* (SOU 2017:39) till regeringen.

Unionens sammanvägda bedömning:

Unionen tycker som helhet att utredningens förslag är väl avvägt, med reservation för de synpunkter som framgår nedan. De avsnitt som inte nämns nedan har Unionen inga synpunkter på.

Unionen kan sägas påverkas av den nya dataskyddslagstiftningen på ett tudelat sätt: dels som företrädare för medlemmar vars integritet kan kränkas av exempelvis arbetsgivare genom brott mot förordningens bestämmelser, dels som behandlare av personuppgifter inom ramen för Unionens egen verksamhet.

Frågan om integritet i arbetslivet är viktig för Unionen. Det är en fråga som blir allt mer komplex, men också allt viktigare, i takt med teknikens utveckling. Mängden data, och betydelsen av denna, har ökat kraftigt på senare år, och kommer så också att göra framöver.

Integritetskränkningar kan ske på många olika sätt. Den lagstiftning som finns på området i dag är långt ifrån heltäckande. Rättsläget skiljer sig också väsentligt åt mellan offentlig och privat sektor. Unionen har därför länge efterfrågat en samlad lagstiftning om integritet i arbetslivet.

En samlad lagstiftning om integritet i arbetslivet föreslogs för ett antal år sedan i betänkandet *Integritetsskydd i arbetslivet* (SOU 2009:44). Betänkandet innehöll bland annat ett förslag om förstärkt skydd vid personuppgiftsbehandling, förbud mot kontroller med hjälp av belastningsregistret och reglering av medicinska undersökningar. Förslaget har dock ännu inte lett till någon lagstiftning, vilket enligt Unionens mening är beklagligt. Behovet av en samlad lagstiftning om integritet i arbetslivet har senast lyfts av Integritetskommittén i sitt slutbetänkande *Så stärker vi den personliga integriteten* (SOU 2017:52).

I frånvaron av en samlad lagstiftning om integritet i arbetslivet välkomnar Unionen den förstärkning av enskildas skydd för personuppgifter som följer av den nya dataskyddslagstiftningen, genom dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Genom denna lagstiftning ökar skyddet för persondata på ett sätt som åtminstone i vissa delar påminner om de förslag om förstärkt skydd vid personuppgiftsbehandling som 2009 års utredning lade fram.

Integritetskommittén menar i sitt slutbetänkande att regeringen, myndigheter och företag bör ta tillfället i akt och använda arbetet med införandet av dataskyddsförordningen som en möjlighet att ta ett nytt och starkt grepp om dataskyddet. Unionen delar denna uppfattning, och anser att det i sammanhanget finns anledning att uppmärksamma artikel 88 i dataskyddsförordningen som möjliggör för medlemsstaterna att i lag eller kollektivavtal fastställa mer specifika regler för att säkerställa skyddet av rättigheter och friheter vid behandling av anställdas personuppgifter i anställningsförhållanden. Unionen noterar att utredningen uttalat inte behandlar vad som benämns sektorsspecifika frågor. Unionens uppfattning är dock att frågan om personuppgiftsbehandling i arbetslivet måste anses vara av generell betydelse. Unionen uppmanar därför regeringen att överväga möjligheterna att säkerställa arbetstagares skydd för personuppgifter genom det utrymme som ges genom artikel 88. Som exempel kan nämnas frågorna om samtycke och ändamålsglidning som behandlades i 2009 års utredning, där utredningen bland annat föreslog en uttrycklig bestämmelse med innebörden att om ändamålet med en arbetsgivares behandling av arbetstagares personuppgifter är att övervaka eller kontrollera ska en behandling inte vara tillåten enbart med stöd av den berörda arbetstagarens samtycke. Att arbetsgivare behandlar anställdas personuppgifter med stöd enbart av samtycke är enligt Unionen en ordning som generellt inte bör godtas, mot bakgrund av det inneboende beroendeförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Unionen ser också ett växande problem med arbetsgivare som behandlar insamlade personuppgifter för andra ändamål än de ursprungligen samlats in för. I takt med att tekniken suddar ut gränsen mellan arbetsliv och privatliv, t.ex. genom att arbetstagaren använder samma mobiltelefon i tjänsten som privat, öppnas möjligheter för arbetsgivaren att inte bara kontrollera

och övervaka arbetstagaren, utan också tjäna pengar på det data som arbetstagaren genererar. Unionen betraktar detta som frågor som visserligen i viss mån skärps genom den nya dataskyddsförordningen, men som man ändå bör överväga att reglera och förtydliga särskilt med stöd av just artikel 88.

Vad gäller Unionens egen behandling kan konstateras att behandlingen av personuppgifter inom ett fackförbund ofta är särskilt delikat, inte minst i och med att det många gånger handlar om behandling av uppgifter om facklig tillhörighet, som i dataskyddsförordningens mening per definition är att betrakta som känsliga uppgifter. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson har i svar på skriftlig fråga i juni 2016 (2015/16:1317) framhållit att hon hyser tilltro till att parterna, med utgångspunkt i de nya reglerna, kommer att diskutera hur man ska kunna skapa lämpliga arbetsformer så att den personuppgiftsbehandling som den svenska modellen förutsätter kan utföras på ett sätt som är förenligt med den nya förordningen. Hon försäkrar även att hon kommer att följa frågan med en målsättning om en väl fungerande och ändamålsenlig ordning så att parterna kan utföra sina uppgifter och fullgöra sina skyldigheter inom ramen för den svenska modellen på ett effektivt sätt, samtidigt som enskildas integritet värnas.

För Unionen är förbundets behandling av personuppgifter en fråga som tas på stort allvar. Precis som inom många andra organisationer, myndigheter och företag pågår nu arbetet med att säkerställa att den behandling som sker är förenlig med det nya dataskyddsregelverket. För Unionen, och för den svenska arbetsmarknaden, är det av yttersta vikt att förbundets uppgifter inom ramen för den svenska modellen kan utföras på ett sätt som är förenligt med den nya dataskyddsförordningen och dataskyddslagen.

Avsnitt 5 – Ett nytt svenskt regelverk om dataskydd

Förslaget i huvuddrag:

Förslaget innebär att nu gällande personuppgiftslag och personuppgiftsförordning upphävs. Kompletterande bestämmelser av generell karaktär ska samlas i en ny övergripande dataskyddslag och dataskyddsförordning. Utredaren föreslår att den nya lagen benämns lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen), medan förordningen ska benämnas förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Dataskyddslagen ska vara av generell karaktär. Denna kommer att kompletteras med en mängd sektorsspecifik lagstiftning, framförallt vad gäller myndigheters personuppgiftsbehandling. Utredaren föreslår att

dataskyddslagen ska gälla subsidiärt i förhållande till sektorsspecifik lagstiftning. Detta förutsätter dock att den avvikande sektorsspecifika bestämmelsen är förenlig med dataskyddsförordningen och gäller en fråga där dataskyddsförordningen ger utrymme för nationell reglering.

Unionens synpunkter:

Unionen tillstyrker utredningens förslag rörande systematiken och förhållandet mellan den nya dataskyddslagen, sektorsspecifik lagstiftning och dataskyddsförordningen.

Unionens utgångspunkt är att personuppgiftsbehandling i arbetslivet är en fråga av generell relevans som i den mån det är möjligt bör hanteras inom ramen för en allmän lagstiftning. Samtidigt går det inte att blunda för den särart arbetslivet innehar. Som påpekats tidigare, under Unionens sammanvägda bedömning, är det Unionens uppfattning att de särskilda förhållandena inom arbetslivet, med ett starkt beroendeförhållande mellan arbetsgivare och arbetstagare, motiverar särskild förstärkning av skyddet för den registrerades personuppgifter. Sådan lagstiftning skulle rimligen betraktas som sektorsspecifik på så sätt att den skulle ha företräde framför dataskyddslagen.

Vad gäller Unionens egen behandling av personuppgifter träffas inte denna av någon särskild sektorsspecifik lagstiftning på samma sätt som exempelvis många myndigheters personuppgiftsbehandling gör. Med tanke på hur den svenska arbetsmarknadsmodellen är uppbyggd är dock arbetsmarknadsparternas behandling många gånger av särskild karaktär. Mot denna bakgrund är utredningens syn på kollektivavtalens status som presenteras i följande avsnitt glädjande och välkommen.

Avsnitt 7 – Förhållandet till yttrande- och informationsfriheten

Förslaget i huvuddrag:

Utredningen föreslår en upplysningsbestämmelse som tydliggör att bestämmelserna i dataskyddsförordningen och i dataskyddslagen inte ska tillämpas om detta skulle strida mot grundlagen vad gäller tryck- och yttrandefrihet.

Vidare föreslås ett undantag för stora delar av dataskyddsförordningen för sådan behandling av personuppgifter som sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande. Detta undantag är som man får förstå utredningen inte begränsat till journalister och traditionella massmedier. Utredningen betonar särskilt

betydelsen av opinionsbildare genom alternativa kanaler såsom sociala medier, bloggar och liknande.

Unionens synpunkter:

Unionen tillstyrker utredningens förslag i denna del. Sådan verksamhet som inte utförs av traditionella massmedier och som inte omfattas av utgivningsbevis, men som inte heller träffas av det s.k. privatundantaget i artikel 2.2 c i dataskyddsförordningen, bör enligt Unionens uppfattning åtnjuta vissa lättnader från förordningens reglering. Unionen bedömer att utredningens förslag är väl avvägt i denna del. Undantaget för behandling av personuppgifter för journalistiska ändamål är dessutom särskilt befogat mot bakgrund av att den s.k. missbruksregeln i 5 a § personuppgiftslagen inte längre kommer att gälla.

Avsnitt 8 – Rättslig grund för behandling av personuppgifter

Förslaget i huvuddrag:

Dataskyddsförordningen tillåter, i likhet med nu gällande personuppgiftslag, endast personuppgiftsbehandling om minst en av vissa särskilt angivna lagliga grunder är uppfylld. Varje skild behandling måste alltså vila på en rättslig grund. Behandlingen är endast laglig om

- a) den registrerade har lämnat sitt samtycke till att dennes personuppgifter behandlas för ett eller flera specifika ändamål,
- b) den är nödvändig för att fullgöra ett avtal mellan den registrerade och personuppgiftsansvarige,
- c) den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige,
- d) den är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade eller för en annan fysisk person,
- e) den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller om ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning eller
- f) den anses tillåten enligt en intresseavvägning.

Dataskyddsförordningen innehåller därutöver en helt ny bestämmelse, som utredningen tolkar som ett *ytterligare villkor* för att behandlingen ska anses laglig. Enligt dataskyddsförordningen måste nämligen en rättslig förpliktelse, myndighetsutövning eller uppgift av allmänt intresse vara *fastställd i enlighet med nationell rätt eller unionsrätt* för att kunna utgöra grund för behandling av personuppgifter. Behandling kan alltså inte stödja sig enbart på förordningens bestämmelser i dessa fall.

En fråga som utredningen har ställts inför är vad som kan utgöra grunden för behandlingen. Avsikten med bestämmelsen kan inte enligt utredningen vara att den enskilda behandlingens legitimitet som sådan ska vara fastställd i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten. Det är istället själva *grunden* för behandlingen som ska fastställas. Grunden för behandlingen är *den rättsliga förpliktelsen, myndighetsutövningen* respektive *uppgiften av allmänt intresse*.

För dessa grunder krävs alltså rättslig förankring. Frågan infinner sig därmed vilken slags reglering som avses. Utredningen tar här särskilt upp frågan om kollektivavtalens rättsliga betydelse och konstaterar att den svenska arbetsmarknadsmodellen innebär att arbetsmarknadens parter i stor utsträckning reglerar arbets- och anställningsvillkor genom kollektivavtal. Utredningen konstaterar att reglering i kollektivavtal i Europadomstolens praxis har ansetts förenlig med kravet enligt Europakonventionen att åtgärder med rättighetsbegränsande effekter ska ha stöd i lag. Denna praxis talar enligt utredaren för att samma princip bör gälla vid tillämpningen av EU-lagstiftning som rör fri- och rättigheter, såsom dataskyddsförordningen. Grunden för behandlingen av personuppgifter, även avseende oorganiserade arbetstagare, bör därför enligt utredningen i princip kunna anses vara fastställd i enlighet med svensk rätt om den fastställs genom kollektivavtal.

Utredningen föreslår att en personuppgiftsbehandling ska kunna ske med stöd av grunden ”rättslig förpliktelse” om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer enligt lag eller annan författning eller av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning. Avtal i övrigt, förutom kollektivavtal, omfattas av en särskilt laglig grund rörande avtalsförpliktelser. Eftersom denna grund inte träffar kollektivavtalens särskilda partsställningar (där den registrerade inte själv är part) menar utredningen att kollektivavtal istället kan falla under grunden rättslig förpliktelse.

Personuppgifter får vidare behandlas med stöd av den rättsliga grunden ”uppgift av allmänt intresse” om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Utredningen konstaterar att vid en direkt tillämpning av artikel 6.1 c och e i dataskyddsförordningen spelar det ingen roll om den personuppgiftsansvarige är en offentlig eller en privat aktör. Om den uppgift som den personuppgiftsansvarige utför är av allmänt intresse och denna uppgift är fastställd i enlighet med unionsrätten eller den

nationella rätten finns en rättslig grund för nödvändig behandling enligt artikel 6.1 e.

Utredningen konstaterar vidare att uttrycket uppgift av allmänt intresse är ett unionsrättsligt begrepp som än så länge saknar definition, och att det därför är mycket vanskligt att bedöma i vilken mån privaträttsligt bedriven verksamhet är av allmänt intresse i dataskyddsförordningens mening.

När det är tveksamt om den verksamhet som en privaträttslig aktör bedriver är av allmänt intresse i unionsrättslig mening menar utredningen att det i stället ofta är möjligt att grunda nödvändig behandling av personuppgifter på en intresseavvägning i enlighet med artikel 6.1 f i dataskyddsförordningen eller att inhämta den registrerades samtycke. Detsamma gäller om verksamheten visserligen är av allmänt intresse, men uppgiften inte är fastställd i enlighet med vare sig unionsrätten eller den nationella rätten.

Unionens synpunkter:

Unionen tillstyrker utredningens förslag i denna del med reservation för de synpunkter som lämnas nedan.

Unionen anser att utredningen gjort en väl avvägd bedömning i denna del av betänkandet, och ansluter sig till utredningens grundläggande bedömning att det inte är behandlingen i sig som ska vara reglerad, utan grunden för densamma, dvs. den rättsliga förpliktelsen, myndighetsutövningen respektive uppgiften av allmänt intresse.

Kollektivavtalet:

Unionen ställer sig särskilt positiv till utredningens bedömning av och resonemang kring kollektivavtalets funktion och status på den svenska arbetsmarknaden.

Ett kollektivavtal är ett skriftligt avtal mellan arbetsgivarorganisation eller arbetsgivare å den ena sidan och arbetstagarorganisation å den andra sidan om anställningsvillkor för arbetstagare eller om förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Kollektivavtalet är speciellt till sin karaktär. Kollektivavtalet binder medlemmen i den arbetstagarorganisation som tecknat avtalet. Den enskilde arbetstagaren är dock inte part i kollektivavtalet, varför den avtalsrättsliga grunden i artikel 6.1 b i dataskyddsförordningen inte aktualiseras. Som utredningen konstaterar finns det därför skäl att behandla kollektivavtalet under grunden rättslig förpliktelse i artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen.

Det saknas i Sverige lagstiftning om minimilöner. Istället är det arbetsmarknadens parter som svarar för lönebildningen. Detta är ett system som visat sig framgångsrikt. Den svenska arbetsmarknaden är också föremål för relativt sett få konflikter.

Såsom den svenska arbetsmarknadsmodellen är uppbyggd samverkar lag och kollektivavtal. Lagstiftningen på arbetsrättens område är i stora och avgörande delar semidispositiv och öppnar upp för arbetsmarknadens parter att reglera förhållandena på arbetsmarknaden. Den höga anslutningsgraden hos såväl arbetsgivare som arbetstagare ger kollektivavtalen särskild vikt, betydelse och legitimitet. Kollektivavtalen bidrar med flexibilitet och anpassningsbarhet till olika branscher på ett sätt som inte kan ske genom lagstiftning.

Den svenska arbetsmarknadsmodellen, och kollektivavtalens funktion och betydelse, är i denna bemärkelse tämligen unik, särskilt i förhållande till många av de övriga EU-medlemsstaterna. Unionen instämmer därmed i utredningens bedömning att kollektivavtalet måste ges status som rättslig förpliktelse och fungera som rättslig grund. Det ska i sammanhanget också noteras att kollektivavtalen lyfts fram särskilt i artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen avseende behandlingen av särskilda kategorier av personuppgifter på arbetsrättens område. Att ge särskild betydelse åt kollektivavtalen på det sätt som nu föreslås i utredningen är alltså på intet sätt någonting som skulle vara främmande sett till dataskyddslagstiftningen i sin helhet.

Särskilt om lönestatistik:

Unionen respekterar utredningens uttalande att det kan vara vanskligt att på förhand ange i detalj vad som utgör ett allmänt intresse. För att inte denna grund ska riskera att bli outnyttjad kan det dock enligt Unionens mening finnas anledning för lagstiftaren att ge viss vägledning. Detta inte minst mot bakgrund av att utredningen konstaterar att begreppet ska tolkas vidare än vad som tidigare varit fallet, samt att det inte finns någon principiell skillnad mellan offentligt och privat bedriven verksamhet. Att hänföra uppgifter som man rimligen får anse vara av allmänt intresse till intresseavvägningen i artikel 6.1 f i dataskyddsförordningen skulle enligt Unionen vara olyckligt.

Här bör särskilt uppmärksammas arbetsmarknadsparternas framtagande och behandling av lönestatistik m.m. Lönestatistiken är av stort allmänintresse, bland annat som ett verktyg för den anställda som utifrån statistiken kan bedöma hur dennas lön och löneutveckling förhåller sig till andra anställda med likartade arbetsuppgifter.

Lönestatistiken har även en rad andra samhällsnyttiga användningsområden. Medlingsinstitutet är statistikansvarig myndighet

för Sveriges officiella lönestatistik. Statistiken tas fram av Statistiska centralbyrån. En stor del av Medlingsinstitutets statistik baseras på arbetsmarknadsparternas statistik. Det sker alltså ett samspel mellan Medlingsinstitutet, Statistiska centralbyrån och parterna. Lönestatistiken används för analyser av lönebildning, som forskningsunderlag, för internationella komparativa studier, etc. Som exempel studerar Medlingsinstitutet lönebildningen ur ett jämställdhetsperspektiv. Sedan år 2009 publiceras en årlig rapport om löneskillnaden mellan kvinnor och män.

Arbetsmarknadsparternas lönestatistik nämns av Datalagskommittén som ett exempel på en uppgift som kan vara av allmänt intresse i personuppgiftslagens mening (se SOU 1997:39 s. 307). Lönestatistiken nämns också särskilt i lagkommentaren (se Personuppgiftslagen, En kommentar, Öman och Lindblom, 2011, s. 237). Motsvarande exemplifiering bör göras i lagförarbetena till den nya dataskyddslagen.

Avsnitt 10 – Känsliga personuppgifter

Förslaget i huvuddrag:

Känsliga personuppgifter, eller särskilda kategorier av personuppgifter som dataskyddsförordningen kallar dessa, är exempelvis uppgifter om sexuell läggning, hälsa och facklig tillhörighet. Utgångspunkten i dataskyddsförordningen är, liksom har varit fallet enligt personuppgiftslagen, att behandling av känsliga personuppgifter är förbjuden. Endast nödvändig behandling i särskilt angivna fall får ske.

Undantag från förbudet för behandling av känsliga personuppgifter följer i vissa fall direkt av dataskyddsförordningen, men kan också i vissa särskilda andra situationer följa av nationell rätt. Utredningens bedömning är att den registrerades uttryckliga samtycke även fortsättningsvis bör medföra att känsliga personuppgifter får behandlas.

Vidare föreslås att dataskyddslagen innehåller stöd när det gäller behandling av personuppgifter på bland annat arbetsrättens område. Känsliga personuppgifter får därmed enligt dataskyddslagen behandlas om det är nödvändigt för att den personuppgiftsansvarige eller den registrerade ska kunna fullgöra sina skyldigheter och utöva sina särskilda rättigheter inom arbetsrätten. Begreppet ”arbetsrätten” omfattar enligt dataskyddsförordningen kollektivavtalsregleringar.

Uppgifter ska få lämnas ut till tredje part endast om det finns en skyldighet inom arbetsrätten för den personuppgiftsansvarige att göra det, eller om den registrerade uttryckligen har samtyckt till utlämnandet. Utredningen konstaterar här att detta exempelvis innebär att en

arbetsgivares utlämnande till en facklig organisation omfattas av den föreslagna regleringen om utlämnande.

Unionens synpunkter:

Unionen tillstyrker utredningens förslag i denna del men lämnar följande synpunkt.

Inom ramen för den svenska modellen behandlas personuppgifter som med nödvändighet måste utbytas mellan arbetsgivare, arbetstagarorganisation och arbetsgivarorganisation. Många gånger är det naturligtvis också så som utredningen konstaterar att arbetsgivares utlämnande till en facklig organisation omfattas av den föreslagna regleringen på så sätt att utlämnandet utgör utlämnande till tredje part. Skrivningen i utredningen riskerar dock att leda till onödiga missförstånd på så sätt att den uppfattas som att arbetsgivare endast får lämna ut information till arbetstagarorganisation om det finns en skyldighet inom arbetsrätten för den personuppgiftsansvarige att göra det, eller om den registrerade uttryckligen har samtyckt till utlämnandet. Då det mellan parterna inte bara behandlas känsliga personuppgifter utan även personuppgifter som inte omfattas av aktuell reglering, riskerar skrivningen att bli alltför kategorisk. Man kan vidare tänka sig situationer där arbetsgivare och arbetstagarorganisationer behandlar uppgifter i en biträdesrelation. Unionen menar att ett klagande i linje med detta bör framgå av lagförarbetena.

Avsnitt 14 – Arkiv och statistik

Förslaget i huvuddrag:

Utredningen konstaterar att behandling av personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse samt för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller för statistiska ändamål måste garanteras, och att vissa grundläggande bestämmelser, liknande de som i dag finns i personuppgiftslagen, därför behöver tas in i den nya dataskyddslagen.

Avseende arkivändamål föreslår utredningen bland annat att känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser ska få behandlas om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om bevarande och vård av arkiv.

Avseende statistiska ändamål konstaterar utredningen att behandling av personuppgifter för statistiska ändamål förekommer inom såväl offentlig

som privat sektor, både som en självständig verksamhet och som en uppföljande åtgärd till annan verksamhet.

Utredningen konstaterar att statistikprojekt som saknar författningsstöd inte torde kunna anses som en uppgift av allmänt intresse som är fatsställd i enlighet med svensk rätt, då sådan framställning av statistik saknar det rättsliga stöd som krävs för att nödvändig behandling av personuppgifter ska kunna ske på grundval av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen. Detta innebär att dataskyddsförordningen kan medföra vissa inskränkningar av möjligheter att, utanför den reglerade statistikverksamheten, samla in personuppgifter för rent statistiska ändamål.

Vidare framhåller utredningen att uppgifter som ursprungligen samlats in för något annat ändamål även fortsättningsvis kan användas för statistiska ändamål, utan att denna nya behandling ska anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen, enligt artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen.

Utredningen föreslår att känsliga personuppgifter ska få behandlas för statistiska ändamål om samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära. Undantaget aktualiseras såväl vid behandling av personuppgifter för statistiska ändamål som vid vidarebehandling av uppgifter för sådana ändamål. Utredningen konstaterar i detta avseende att det inte är lämpligt att genom lagstiftning på förhand avgöra exakt i vilka situationer behandling av känsliga personuppgifter ska få ske för statistiska ändamål.

Vidare föreslår utredningen att personuppgifter som enbart behandlas för statistiska ändamål ska få användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade bara om det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen.

Unionens synpunkter:

Unionen har inga synpunkter på den del av betänkandet som avser arkivändamål.

Unionen tillstyrker utredningens förslag vad gäller statistikändamål, med reservation för följande synpunkter.

Frågan om statistikverksamhet är en fråga av särskild betydelse för Unionen och den fackliga verksamheten, vilket har redogjorts för ovan under synpunkter rörande avsnitt 8 – rättslig grund för behandling av personuppgifter.

Unionens statistikverksamhet är inte reglerad i lag. Däremot grundar den sig många gånger som en uppgift i kollektivavtal. För tydlighetens och konsekvensens skull bör det även i detta avsnitt av utredningen betonas att kollektivavtal kan utgöra rättslig grund för behandling.

Unionen instämmer visserligen med utredningen att det är svårt att på förhand avgöra exakt i vilka situationer behandling av känsliga personuppgifter ska få ske för statistiska ändamål. Dock kan det enligt Unionens mening finnas anledning att ge exempel på sådant som kan vara av stort samhällsintresse, på samma sätt som det kan vara motiverat att exemplifiera rörande begreppet allmänt intresse. Lönestatistikprojekt bör enligt Unionens mening anses vara av stort samhällsintresse, vilket bör framgå av förarbetena.

Avsnitt 17 – Sekretess

Förslaget i huvuddrag:

I detta avsnitt tas ett antal olika aspekter av sekretess och personuppgiftsbehandling upp.

Avseende personuppgiftsombud konstaterar utredningen att Sverige för att uppfylla dataskyddsförordningens krav måste införa bestämmelser om tystnadsplikt för dataskyddsombud, och jämför dataskyddsombudets ställning med revisorer och skyddsombud. Utredningen föreslår därför att den som utsetts till dataskyddsombud inte obehörigen ska få röja det som han eller hon vid fullgörandet av sin uppgift har fått veta om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden.

Unionens synpunkter:

Unionen tillstyrker utredningens förslag i denna del, och instämmer i bedömningen att sekretess för dataskyddsombud bör regleras särskilt i syfte att säkerställa skyddet för enskildas personliga integritet.

Avsnitt 18 – Sanktioner

Förslaget i huvuddrag:

Utredningen föreslår att sanktionsavgifter ska få tas ut även av statliga och kommunala myndigheter.

Vidare föreslår utredningen att även artikel 10 i dataskyddsförordningen om behandling av uppgifter rörande lagöverträdelser m.m. ska träffas av sanktionsavgifter.

Dock bedömer utredningen att något straff inte ska ådömas den som bryter mot förordningen. Tillsynsmyndigheten ska inte heller kunna förena förelägganden med vite, såsom är fallet i dag.

Unionens synpunkter:

Sanktionsavgifterna är en central och uppmärksammas del av den nya dataskyddslagstiftningen.

Unionen ställer sig positivt till att sanktionsavgifter ska utgöra en påföljd även i offentlig verksamhet.

Unionen har i övrigt inga synpunkter på denna del av betänkandet.



Marina Åman, 2:e vice ordförande Unionen